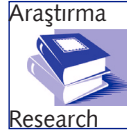

Pandemide Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama ve İlk Yardım Öz-Yeterlik Durumlarının Belirlenmesi

Diagnosis of Mothers' Safety Measures For Home Accidents and Determination of First Aid Self-Efficiency During The Pandemic

Deniz Yiğit¹, Dilek Şayık², Ayfer Açıkgöz³, Özlem Mumcu⁴

DOI: 10.17942/sted.1079094

Geliş/Received : 25.02.2022
Kabul/ Accepted : 10.01.2023

Özet

Amaç: Bu çalışma, COVID-19 pandemisi nedeniyle çocukların ev dışına çıkışlarının yasaklandığı ve evde kalmak zorunda oldukları dönemde, annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ve ilk yardım öz-yeterlik durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntemler: Çalışma kesitsel ve tanımlayıcı tiptedir. Çalışma 535 anne ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında tanıtıcı bilgi formu, Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği, Ev Kazalarında İlk Yardım Öz-Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada annelerin %73,8'i ev kazalarına yönelik önlem aldıklarını, %13,6'sı pandemi döneminde çocuklarının ev kazası geçirdiğini belirtmiştir. Çalışmada annelerin güvenlik önlemlerini tanılama (165,1±13,3) ve ilk yardım öz-yeterlik (43,2±10,1) düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocuk sayısı az olan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama düzeylerinin, evinin içinde merdiven bulunan annelerin ilk yardım öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yaş, gelir düzeyi ve eğitim düzeyi arttıkça annelerin ev kazalarına yönelik aldığı önlemlerin arttığı belirlenmiştir (p<0,05).

Sonuç: Çalışmada pandemi döneminde çocukların ev kazası geçirdiği belirlenmiştir. Annelerin çoğunluğunun ev kazalarına yönelik önlem aldığı, annelerin güvenlik önlemlerini tanılama ve ilk yardım öz-yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmada annelerin ilk yardım ile ilgili aldıkları eğitimlerin, ilk yardım öz-yeterlilik ve ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeylerini artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Ev kazaları, Güvenlik, İlk yardım, Korona, Pandemi

Abstract

Purpose: This study was carried out in order to identify the safety measures of mothers for home accidents and to determine their first aid self-efficacy status during the period when children are prohibited from leaving the home due to the COVID-19 pandemic and they have to stay at home.

Methods: The study is cross-sectional and descriptive. The study was completed with 535 mothers. An introductory information form, the Scale for Diagnosing Safety Measures for Home Accidents, and the First Aid Self-Efficacy Scale for Home Accidents were used to collect data.

Results: In the study, 73.8% of the mothers stated that they took precautions for home accidents, and 13.6% stated that their children had a home accident during the pandemic period. In the study, it was determined that mothers' levels of identifying safety measures (165.1±13.3) and first aid self-efficacy (43.2±10.1) were high. It was determined that the level of identification of safety measures of mothers with a small number of children, and the first aid self-efficacy levels of mothers with stairs in their homes were higher. It was determined that as age, income level and education level increased, the precautions taken by mothers for home accidents increased (p<0.05).

Conclusions: In the study, it was determined that children had home accidents during the pandemic period. It was found that the majority of the mothers took precautions against home accidents, and the mothers had high self-efficacy levels in diagnosing safety precautions and first aid. In the study, it was determined that the education of mothers about first aid increased their first aid self-efficacy and identification of safety measures for home accidents.

Key words: Home accidents, Safety, First aid, Corona, Pandemic

¹ Arş. Gör. Dr., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi (Orcid no: 0000-0001-5627-7963)

² Dr., Hemşire, Eskişehir Şehir Hastanesi, Eğitim Birimi (Orcid no: 0000-0001-9614-0363)

³ Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi (Orcid no: 0000-0002-3803-9678)

⁴ Uzm. Hemşire, Eskişehir Şehir Hastanesi, Yenidoğan Yoğun Bakım (Orcid no: 0000-0002-0104-7834)

Giriş

Koronavirüsler, hayvanlarda ve insanlarda hafif ve ağır seyrebilen enfeksiyonlar olarak görülebilmektedir. Koronavirüsün bir türü olan SARS-CoV-2 (COVID-19) virüsü, 2019 yılı Aralık ayında Çin'de başlamış ve ardından dünyaya yayılarak bir pandemiye dönüşmüştür (1). Bu nedenle COVID-19 dünya çapında sağlığı tehdit etmeye ve insanların günlük rutinini önemli ölçüde etkilemeye devam etmektedir (2).

COVID-19'a bağlı hastalığa yakalanmayı azaltmak ve sağlık sisteminin dengeli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla ülkeler hızlı bir şekilde evrensel önlemler almak zorunda kalmıştır. Bu kapsamda tüm dünyada çeşitli kısıtlamalar uygulanmıştır (1). Ülkemizde de benzer uygulamalara başvurulmuştur. Özellikle 20 yaş altı ve 65 yaş üstü için sokağa çıkma kısıtlaması, kreş ve okulların kapatılması gibi önlemler alınmıştır (3). Pandemi nedeniyle çocukların ev dışına çıkmalarının kısıtlanması, ev içinde daha fazla vakit geçirmelerine ve enerjilerini atabilecekleri ortamlardan uzak kalmalarına sebep olmuştur. Uzun süreli evde kalmak çocuklar için zor ve can sıkıcı bir durumdur (4). Bu durum ev kazalarının görülme oranını artırabilir. Yapılan çalışmalarda (5,6) pandemi döneminde evde olan çocukların geçirdiği ev kazası oranlarının arttığı belirtilmektedir.

Kazalar, yaralanmalara veya kayıplara neden olabilen, önceden bilinmeyen olaylardır. Kazaların ev içinde veya eve ait çevrede olmasına "ev kazaları" denilmektedir. Ev kazalarının önlenebilir olması ve kazanın gerçekleşmesi durumunda ilk yardım uygulanabilmesi çocuk sağlığı açısından önemlidir (8). Kazalar, çocuk ölümlerinin önemli bir nedenidir (8) ve özellikle 0-6 yaş arasındaki çocuklarda ev kazaları daha fazla görülmektedir (7,9). Bunun nedenleri arasında; çocukların tehlikeleri fark edebilecek bilişsel düzeyde olmamaları, öğrenmeye açık olmaları, motor fonksiyonlarının tam olarak gelişmemiş olması, kaza geçirilme durumunda kendilerine yardım edebilecek gelişimde olmamaları gibi pek çok faktör rol oynamaktadır. Risk grubunda olan çocukları ev kazalarından korumak, öncelikli olarak ebeveynlerin görevleri arasındadır (10). Ebeveynlerin, ev içinde alınması gereken önlemleri ve kaza durumunda yapılması gerekenleri bilmesi önemlidir (8).

Bu çalışma, COVID-19 pandemisi nedeniyle çocukların ev dışına çıkışlarının yasaklandığı ve evde kalmak zorunda oldukları dönemde, annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ve ilk yardım öz-yeterlik durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot

Araştırmanın Tipi

Araştırma, kesitsel ve tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma online olarak 30 Mayıs-30 Haziran 2020 tarihleri arasında Türkiye'de yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmada kartopu yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla çalışmanın ilk aşamasında kartopu yöntemi ile araştırma dahil edilme kriterlerine uyan ve online olarak WhatsApp aracılığı ile ulaşılabilen anneler çalışma kapsamına alınmıştır. Anket formunun bitiminde annelerden araştırma dahil edilme kriterlerine uyan tanıdıkları diğer anneler ile anket formunu paylaşmaları istenmiştir. Araştırma, anketi tam olarak dolduran 535 anne ile tamamlanmıştır. Araştırma dahil edilme kriterleri; annenin 0-6 yaş arası en az bir çocuğunun olması, çalışmaya katılmayı kabul etmesi ve elektronik-online ortamları kullanabilmesidir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında; "Tanıtıcı Bilgi Formu", "0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği" ve "Ev Kazalarında İlk Yardım Öz-Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatür (7,9,11-13)

doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Formda, anne ve çocuğun sosyo-demografik özellikleri ile ev kazalarına ait bilgilerini içeren sorular yer almaktadır.

Sıfır-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği:

Çınar ve Görak tarafından (11) geliştirilen ölçeğin, Cronbach alpha katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur. Ölçek 34 olumlu, altı olumsuz ifade içeren 40 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden 6, 9, 23, 26, 30 ve 40. maddeler olumsuz ifade içermektedir. Ölçek beşli Likert tipinde olup, her madde 1 ile 5 puan (1. Her

zaman, 2. Çoğu zaman, 3. Bazen, 4. Nadiren, 5. Hiçbir zaman şeklinde) arasında değişmektedir. Olumsuz ifade içeren maddelerin puanları tersine çevrilerek hesaplanmaktadır. Ölçekten alınan puan 40 ile 200 arasında olup, puanın artması annelerin çocuğunu ev kazalarından korumaya yönelik önlemleri en üst düzeyde aldığını göstermektedir (11).

Ev Kazalarında İlk Yardım Öz-Yeterlik

Ölçeği: Wei ve arkadaşları (12) tarafından ev kazalarında annelerin uygulayabileceği girişimleri değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş ve Cronbach alpha katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur (12). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Altundağ

ve arkadaşları (13) tarafından yapılmıştır, Cronbach alpha katsayısı 0,86'dır. Ölçek 5'li Likert tipinde, toplam 12 maddeden oluşmaktadır. "Tamamen Katılıyorum" ile "Kesinlikle Katılmıyorum" arasında, 1 ile 5 puan arasında değerlendirilmektedir. Ölçekten minimum 12 puan maksimum 60 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan ortalama toplam puanın yükselmesi, annelerin ilk yardım konusunda öz etkililiğin arttığını göstermektedir (13).

Verilerin Toplanması

Çalışmaya katılmayı kabul eden anneler anket formunu online ortamda doldurup, geri göndermişlerdir.

Tablo 1. Annelere Ait Özellikler İle Annelerin İlk Yardım Öz-Yeterlik ve Güvenlik Önlemlerini Tanılama Puanlarının Karşılaştırılması

Değişken (N=535)	n (%)	İlk Yardım Öz-Yeterlik Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	Güvenlik Önlemlerini Tanılama Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık
		Median	Min-Max		Median	Min-Max	
Yaş (X±SS; 33.48±5.01)							
19-30 00	164 (30,7)	41,5	17,0-60,0	$\chi^2=4,884$ p=0,087	166,0	145,0-200,0	$\chi^2=1,674$ p=0,433
31-35	198 (3,0)	43,5	20,0-60,0		168,0	82,0-198,0	
36-47	173 (32,3)	44,0	19,0-60,0		166,0	131,0-200,0	
Aile Tipi							
Çekirdek aile	496 (92,7)	43,0	17,0-60,0	Z=-0,919 p=0,358	167,0	82,0-200,0	Z=-0,957 p=0,339
Geniş aile	39 (7,3)	41,0	22,0-60,0		169,0	145,0-200,0	
Gelir Durumu							
Gelir giderden az	57 (10,7)	43,5	22,0-60,0	$\chi^2=4,298$ p=0,117	171,5	145,0-200,0	$\chi^2=0,285$ p=0,867
Gelir gidere denk	351 (65,6)	45,0	17,0-60,0		166,0	82,0-187,0	
Gelir giderden fazla	127 (23,7)	44,5	22,0-60,0		167,5	128,0-200,0	
Eğitim Durumu							
Lise	105 (19,6)	42,0	27,0-60,0	$\chi^2=31,825$ p<0,001	172,0	141,0-200,0	$\chi^2=4,335$ p=0,114
Lisans	383 (71,6)	44,0	17,0-60,0		166,0	82,0-200,0	
Lisansüstü	47 (8,8)	50,0	27,0-60,0		168,0	151,0-181,0	
Çalışma Durumu							
Evet	339 (63,4)	45,0	17,0-60,0	Z=-4,415 p<0,001	167,0	82,0-200,0	Z=-1,397 p=0,162
Hayır	196 (36,6)	41,0	20,0-60,0		169,0	106,0-200,0	
Tanı Konulmuş Kronik Hastalık Varlığı							
Var	87 (16,3)	48,0	17,0-60,0	Z=-1,344 p=0,179	168,0	82,0-200,0	Z=-0,571 p=0,568
Yok	448 (83,7)	44,0	19,0-60,0		166,0	119,0-200,0	
Medeni Durum							
Bekar/boşanmış	19 (3,6)	41,0	22,0-60,0	Z=-0,660 p=0,510	167,5	82,0-200,0	Z=-0,355 p=0,722
Evli	516 (96,4)	45,0	17,0-60,0		167,0	119,0-200,0	
Çocuk Sayısı							
2 çocuk ve altı	483 (90,3)	43,0	17,0-60,0	Z=-0,407 p=0,684	168,0	106,0-200,0	Z=-3,091 p=0,002
3 çocuk ve üstü	52 (9,7)	44,0	20,0-60,0		161,5	82,0-182,0	

Z = Mann-Whitney U testi, χ^2 = Kruskal-Wallis H testi

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi, SPSS 21 (IBM Corp. Released 2012. IBM SPSS Statistics for Windows, version 21,0, Armonk, NY: IBM Corp.) paket programı ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzdelik, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleriyle incelenmiştir. Normal dağılmayan iki bağımsız değişken arasındaki ilişki Spearman testi ile belirlenmiş, normal dağılmayan iki bağımsız değişkenin karşılaştırılmasında "Mann-Whitney U" testi, üç ya da daha fazla değişkenin karşılaştırılmasında ise "Kruskal-Wallis H" testi kullanılmıştır. Çalışmada $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, Sağlık Bakanlığı'ndan ve etik kuruldan izin alınmıştır.

Bulgular

Çalışma, 535 anne ile tamamlanmıştır. Annelerin yaş ortalaması $33,48 \pm 5,01$ 'dir. Pandemi döneminde çocukların %89,0'ının ($n=476$) bakımı kendi evinde, %11,0'ının ($n=59$) bakımı ise farklı bir evde (büyükanne/büyükbaba, bakıcı evi) sağlanmaktadır. Anneleri çalışan çocukların %42,4'üne ($n=144$) büyükanne/büyükbabası, %26,9'una ($n=91$) diğer kişiler (teyze, hala,

bakıcı vb.), %12,7'sine ($n=43$) anne ve babası dönüşümlü olarak bakmakta, %18,0'ı ($n=61$) ise özel kreşe gitmektedir.

Çalışmada annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puan ortalamasının $165,1 \pm 13,3$ (Min=82, Max=200), ilk yardım öz-yeterlik puan ortalamasının ise $43,2 \pm 10,1$ (Min=17, Max=60) olduğu belirlenmiştir. Annelerin ilk yardım öz-yeterlik puan ortalamaları ile güvenlik önlemlerini tanılama puan ortalamaları arasında zayıf ve pozitif yönde ($r=0,224$; $p < 0,001$) ilişki olduğu saptanmıştır.

Tablo 1'de annelere ait özellikler ile annelerin ilk yardım öz-yeterlik ve güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Annelerin eğitim durumu arttıkça ilk yardım öz-yeterlik puanlarının arttığı, çalışan annelerin çalışmayanlara göre ilk yardım öz-yeterlik puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,001$). Çocuk sayısı az olan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanları daha yüksektir ($p=0,002$).

Tablo 2'de eve ait özellikler ile annelerin ilk yardım öz-yeterlik ve güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının karşılaştırılması yer almaktadır. Evinin içinde merdiven bulunan annelerin ilk yardım öz-yeterlik puanları daha yüksektir ($p=0,031$).

Tablo 2. Eve Ait Özellikler ile Annelerin İlk Yardım Öz-Yeterlik ve Güvenlik Önlemlerini Tanılama Puanlarının Karşılaştırılması

Değişken (N=535)	n (%)	İlk Yardım Öz-Yeterlik Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	Güvenlik Önlemlerini Tanılama Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık
		Median	Min-Max		Median	Min-Max	
Ev Tipi							
Müstakil	61 (11,4)	50,0	26,0-60,0	$Z=-0,769$ $p=0,442$	169,0	82,0-200,0	$Z=-0,674$ $p=0,500$
Apartman dairesi	474 (88,6)	44,0	17,0-60,0		166,0	119,0-200,0	
Ev İçi Merdiven Bulunma Durumu							
Var	106 (19,8)	50,0	19,0-60,0	$Z=-2,153$ $p=0,031$	170,0	82,0-200,0	$Z=-1,628$ $p=0,104$
Yok	429 (80,2)	44,0	17,0-60,0		165,0	119,0-200,0	
Evin Isınma Şekli							
Kalorifer	423 (79,1)	45,5	17,0-60,0	$\chi^2=1,912$ $p=0,384$	166,5	82,0-200,0	$\chi^2=0,097$ $p=0,952$
Doğalgaz	65 (12,1)	44,0	21,0-60,0		167,0	121,0-184,0	
Soba	47 (8,8)	43,5	27,0-60,0		167,5	145,0-200,0	
Z = Mann-Whitney U testi, χ^2 = Kruskal-Wallis H testi							

Tablo 3. Bazı Özellikler İle Annelerin İlk Yardım Öz-Yeterlik ve Güvenlik Önlemlerini Tanılama Puanlarının Karşılaştırılması

Değişken (N=535)	n (%)	İlk Yardım Öz-Yeterlik Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	Güvenlik Önlemlerini Tanılama Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık
		Median	Min-Max		Median	Min-Max	
Annelerin ev kazalarını önlemeye yönelik önlem alma durumu							
Evet	395 (73,8)	47,0	33,0-60,0	Z=-4,105	167,0	152,0-176,0	Z=-5,816
Hayır	140 (26,2)	37,5	30,0-56,0	p<0,001	159,0	106,0-179,0	p<0,001
Çocuğun pandemi döneminde kaza geçirme durumu							
Evet	73 (13,6)	44,0	25,0-60,0	Z=-0,811	165,0	106,0-179,0	Z=-2,641
Hayır	462 (86,4)	43,0	17,0-60,0	p=0,417	168,0	82,0-200,0	p=0,008
Cevap "evet" ise sayısı							
1 kez	46 (63,0)	42,0	30,0-60,0	Z=-0,189	163,0	106,0-179,0	Z=-0,234
2 kez	27 (37,0)	43,0	33,0-52,0	p=0,850	167,0	155,0-174,0	p=0,815
Cevap "evet" ise kaza nedeni							
Düşme/kesik	33 (45,2)	42,0	30,0-53,0	$\chi^2=2,482$	167,0	154,0-179,0	$\chi^2=0,127$
Zehirlenme	26 (35,6)	41,0	31,0-60,0		156,0	106,0-177,0	
Yanık/elektrik çarpması	14 (19,2)	44,0	31,0-60,0	p=0,289	167,0	106,0-171,0	p=0,939
Cevap "evet" ise kaza yeri							
Salon/oturma odası	45 (61,6)	43,5	33,0-60,0	$\chi^2=1,310$	167,0	140,0-179,0	$\chi^2=1,664$
Çocuk odası	7 (9,6)	45,5	31,0-60,0		157,0	156,0-158,0	
Tuvalet/banyo	15 (20,5)	31,0	30,0-56,0	p=0,727	156,0	106,0-177,0	p=0,645
Mutfak	6 (8,3)	43,0	34,0-50,0		155,0	147,0-168,0	
Evde ilk yardım çantası/dolabı bulunma durumu							
Evet	273 (51,0)	48,0	26,0-60,0	Z=-7,657	171,0	155,0-179,0	Z=-4,215
Hayır	262 (49,0)	43,0	43,0-60,0	p<0,001	151,0	148,0-173,0	p<0,001
Annenin ilk yardım eğitimi alma durumu							
Evet	340 (63,6)	47,0	21,0-60,0	Z=-11,903	169,0	82,0-200,0	Z=-2,743
Hayır	195 (36,4)	36,0	17,0-60,0	p<0,001	167,0	106,0-200,0	p=0,006
Annenin kendini ilk yardım konusunda yeterli bulma durumu							
Evet	165 (30,8)	53,0	31,0-60,0	Z=-14,743	171,5	148,0-179,0	Z=-3,872
Hayır	370 (69,2)	41,0	26,0-58,0	p<0,001	165,5	150,0-178,0	p<0,001
Annenin ilk yardım sertifikasına sahip olma durumu							
Evet	127 (23,7)	50,0	31,0-60,0	Z=-11,008	170,0	148,0-179,0	Z=-1,662
Hayır	408 (76,3)	40,0	26,0-60,0	p<0,001	162,0	150,0-178,0	p=0,096
Annenin ev kazaları konusunda eğitim alma durumu							
Evet	128 (23,9)	51,0	25,0-60,0	Z=-8,653	171,0	106,0-189,0	Z=-2,250
Hayır	407 (76,1)	41,0	17,0-60,0	p<0,001	167,0	82,0-200,0	p=0,024
Annenin ev kazalarını önlemek için kendini yeterli bulma durumu							
Evet	281 (52,5)	46,0	17,0-60,0	Z=-8,159	170,0	82,0-200,0	Z=-5,904
Hayır	254 (47,5)	39,0	19,0-60,0	p<0,001	165,0	106,0-200,0	p<0,001
Annenin evde ev kazalarına yönelik alınan önlemi yeterli bulma durumu							
Evet	380 (71,0)	45,0	19,0-60,0	Z=-6,515	170,0	82,0-200,0	Z=-5,410
Hayır	155 (29,0)	38,0	17,0-60,0	p<0,001	163,0	106,0-200,0	p<0,001
Cevap "hayır" ise nedeni							
Önemsememe	51 (32,9)	45,0	33,0-60,0	$\chi^2=2,277$	170,5	148,0-173,0	$\chi^2=1,496$
Zaman bulamama	75 (48,4)	51,0	40,0-60,0		160,5	151,0-179,0	
Maddi güçlükler	29 (18,7)	34,5	26,0-56,0	p=0,320	174,5	150,0-177,0	p=0,473

Z = Mann-Whitney U testi, χ^2 = Kruskal-Wallis H testi

Tablo 3'te bazı özellikler ile annelerin ilk yardım öz-yeterlik ve güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının karşılaştırılması yer almaktadır. Çalışmada annelerin %13,6'sı pandemi döneminde çocuklarının ev kazası geçirdiğini belirtmiştir. Pandemi döneminde çocuklarda sadece 1 kez kaza geçirme oranı %63,0 (n=46), iki kez kaza geçirme oranı ise %37,0'dır (n=27). Ev kazalarına yönelik önlem alan, evinde ilk yardım çantası/dolabı bulunan, ilk yardım eğitimi alan, ilk yardım konusunda kendisini yeterli bulan, ilk yardım sertifikasına sahip olan, ev kazaları konusunda eğitim alan, ev kazalarını önlemek için kendini yeterli bulan, ev kazalarına yönelik

alınan önlemleri yeterli bulan annelerin ilk yardım öz-yeterlik puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,001). Ev kazalarını önlemeye yönelik önlem alan (p<0,001), çocuğu pandemi döneminde kaza geçirmeyen (p=0,008), evde ilk yardım çantası/dolabı bulunan (p<0,001), ilk yardım eğitimi alan (p=0,006), kendini ilk yardım konusunda yeterli bulan (p<0,001), ev kazaları konusunda eğitim alan (p=0,024), ev kazalarını önlemek için kendini yeterli bulan (p<0,001), evde ev kazalarına yönelik alınan önlemleri yeterli bulan (p<0,001) annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Annelere Ait Bazı Özellikler İle Pandemi Döneminde Çocuklarının Kaza Geçirme ve Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Önlem Alma Durumlarının Karşılaştırılması

Değişken (N=535)	Çocuklarının Kaza Geçirme Durumu		İstatistiksel analiz* Olasılık	Ev Kazalarına Yönelik Önlem Alma Durumu		İstatistiksel analiz* Olasılık
	Evet (n, %)	Hayır (n, %)		Evet (n, %)	Hayır (n, %)	
Yaş (X±SS; 33.48±5.01)						
19-30	29 (%17,7)	135 (%82,3)	$\chi^2=3,484$	108 (%65,9)	56 (%34,1)	$\chi^2=8,055$
31-35	25 (%12,6)	173 (%87,4)		151 (%76,3)	47 (%23,7)	
36-47	19 (%11,0)	154 (%89,0)	p=0,174	136 (%78,6)	37 (%21,4)	p=0,018
Aile Tipi						
Çekirdek aile	71 (%14,3)	425 (%85,7)	$\chi^2=2,590$	369 (%74,4)	127 (%25,6)	$\chi^2=1,118$
Geniş aile	2 (%5,1)	37 (%94,9)		26 (%66,7)	13 (%33,3)	
			p=0,108			p=0,290
Gelir Durumu						
Gelir giderden az	6 (%10,5)	51 (%89,5)	$\chi^2=0,657$	31 (%54,4)	26 (%45,6)	$\chi^2=12,579$
Gelir gidere denk	48 (%13,7)	303 (%86,3)		266 (%75,8)	85 (%24,2)	
Gelir giderden fazla	19 (%15,0)	108 (%85,0)	p=0,720	98 (%77,2)	29 (%22,8)	p=0,002
Eğitim Durumu						
Lise	11 (%10,5)	94 (%89,5)	$\chi^2=1,753$	68 (%64,8)	37 (%35,2)	$\chi^2=10,405$
Lisans	57 (%14,9)	326 (%85,1)		285 (%74,4)	98 (%25,6)	
Lisansüstü	5 (%10,6)	42 (%89,4)	p=0,416	42 (%89,4)	5 (%10,6)	p=0,006
Çalışma Durumu						
Evet	47 (%13,9)	292 (%86,1)	$\chi^2=0,038$	256 (%75,5)	83 (%24,5)	$\chi^2=1,359$
Hayır	26 (%13,3)	170 (%86,7)		139 (%70,9)	57 (%29,1)	
			p=0,846			p=0,244
Tanı Konulmuş Kronik Hastalık Varlığı						
Var	15 (%17,2)	72 (%82,8)	$\chi^2=1,141$	66 (%75,9)	21 (%24,1)	$\chi^2=0,222$
Yok	58 (%12,9)	390 (%87,1)		329 (%73,4)	119 (%26,6)	
			p=0,286			p=0,638
Medeni Durum						
Bekar/boşanmış	1 (%5,3)	18 (%94,7)	$\chi^2=1,175$	14 (%73,7)	5 (%26,3)	$\chi^2=0,000$
Evli	72 (%14,0)	444 (%86,0)		381 (%73,8)	135 (%26,2)	
			p=0,278			p=0,988
Çocuk Sayısı						
2 çocuk ve altı	68 (%14,1)	415 (%85,9)	$\chi^2=0,794$	358 (%74,1)	125 (%25,9)	$\chi^2=0,214$
3 çocuk ve üstü	5 (%9,6)	47 (%90,4)		37 (%71,2)	15 (%28,8)	
			p=0,373			p=0,644
Annenin kendini ilk yardım konusunda yeterli bulma durumu						
Evet	21 (%12,7)	144 (%87,3)	$\chi^2=0,170$	131 (%79,4)	34 (%20,6)	$\chi^2=3,820$
Hayır	52 (%14,1)	318 (%85,9)		264 (%71,4)	106 (%28,6)	
			p=0,680			p=0,051
Annenin ilk yardım sertifikasına sahip olma durumu						
Evet	19 (%15,0)	108 (%85,0)	$\chi^2=0,245$	96 (%75,6)	31 (%24,4)	$\chi^2=0,267$
Hayır	54 (%13,2)	354 (%86,8)		299 (%73,3)	109 (%26,7)	
			p=0,621			p=0,606
Annenin ev kazaları konusunda eğitim alma durumu						
Evet	28 (%21,9)	100 (%78,1)	$\chi^2=9,672$	99 (%77,3)	29 (%22,7)	$\chi^2=1,074$
Hayır	45 (%11,1)	362 (%88,9)		296 (%72,7)	111 (%27,3)	
			p=0,002			p=0,300

χ^2 = Ki-kare testi

Araştırmada annelere ait bazı özellikler ile pandemi döneminde çocuklarının kaza geçirme ve annelerin ev kazalarına yönelik önlem alma durumlarının karşılaştırılması Tablo 4'te yer almaktadır. Annenin ev kazaları konusunda eğitim alma durumu ile çocuklarının kaza geçirme durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p=0,002$). Çalışmada annelerin yaşı, gelir durumu, eğitim durumu ile ev kazalarına yönelik önlem alma durumları arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır (sırasıyla $p=0,018$, $p=0,006$, $p=0,006$). Yapılan ileri analizde (post-hoc ki kare); annelerin yaşı arttıkça, gelir durumu arttıkça ve lisansüstü eğitime sahip olanlarda ev kazalarına yönelik alınan önlemlerin de arttığı belirlenmiştir ($p<0,050$) (Tablo 4).

Tartışma

Çalışmada annelerin ilk yardım öz-yeterlik puan ortalamasının $43,2\pm 10,1$ (Min=17, Max=60) olduğu tespit edilmiştir. İlk Yardım Öz-Yeterlik Ölçeği'nden alınabilecek puanlar 12 ile 60 arasında değişmekte olup, alınan ortalama toplam puanın yükselmesi, annelerin ilk yardım konusunda öz yeterliliğinin arttığını göstermektedir (13). Buna göre çalışmada annelerin aldıkları öz-yeterlilik puanlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Yapılan farklı çalışmalarda (14,15) annelerin ev kazalarına yönelik ilk yardım düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmada annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puan ortalamasının $165,1\pm 13,3$ (Min=82, Max=200) olduğu belirlenmiştir. Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği'nden alınabilecek puanlar 40 ile 200 arasında olup, puanın artması annelerin çocuğunu ev kazalarından korumaya yönelik önlemleri en üst düzeyde aldığını göstermektedir (11). Buna göre çalışmada annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Yapılan farklı çalışmalarda (16,17) annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının 57 ile 187 arasında olduğu saptanmıştır.

Çalışmada annelerin İlk Yardım Öz-Yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği puanlarının da arttığı belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda ilk yardım konusunda eğitilmiş

annelerin ev kazalarına karşı daha fazla önlem aldıkları söylenebilir.

Annelerin eğitim durumu arttıkça ilk yardım öz-yeterlik puanlarının da arttığı, çalışan annelerin çalışmayanlara göre ilk yardım öz-yeterlik puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İnanç ve arkadaşlarının (24) çalışmasında tecrübesiz ve genç annelerin çocuklarında yaralanma bulgularına daha sık rastlanıldığı belirtilmiştir. Yine başka bir çalışmada (15) eğitim düzeyi yüksek olan ve çalışan annelerin ilk yardım bilgi düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça ev kazalarına ve ilk yardıma yönelik farkındalıkları artmaktadır. Tüm bu sonuçlar eğitilmiş annelerin farkındalıklarının daha yüksek olması ile ilişkili olabilir.

Çalışmada çocuk sayısı az olan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanları daha yüksektir. Benzer şekilde Akça ve arkadaşlarının (25) yaptığı çalışmada ikiden az çocuğa sahip olan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan başka bir çalışmada da (28) çocuk sayısı azaldıkça annelerin çocuklukta kazaların önlenmesine yönelik bilgi puanlarının arttığı belirlenmiştir. Araştırma bulguları doğrultusunda, çocuk sayısı arttıkça, annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri konusunda farkındalıklarının azaldığı ve bu durumun artan iş yüküne bağlı olabileceği söylenebilir.

Çalışmada evinin içinde merdiven bulunan annelerin ilk yardım öz-yeterlik puanları daha yüksektir. Yapılan çalışmalarda (25,28) çocukları sıklıkla ev kazası geçiren annelerin çoğunlukla evlerinde merdiven bulunan anneler olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç ev kazalarına yol açabilecek merdiven gibi bir risk faktörünün bulunmasıyla ilişkili olabilir.

Çalışmada annelerin %13,6'sı ($n=73$) pandemi döneminde çocuklarının ev kazası geçirdiğini belirtmiştir. Pandemi döneminde çocuklarda sadece 1 kez kaza geçirme oranı %63,0 ($n=46$), iki kez kaza geçirme oranı ise %37,0'dır ($n=27$). Pandemi öncesinde yapılan bir çalışmada (20) 5 yaş altındaki çocukların %13,0'ünün ev kazası geçirdiği belirlenmiştir. Atak ve arkadaşlarının (20) çalışmasında 5 yaş altındaki çocukların %89,9'unun bir kez ve %10,1'inin iki kez

kaza geçirdiği, Balibey ve arkadaşlarının (21) çalışmasında da 5 yaş altındaki çocukların %65,6'sının bir kez ev kazası geçirdiği saptanmıştır. Yapılan farklı bir çalışmada (22) ise ev kazaları nedeniyle hastanenin acil servis bölümüne getirilen 1 yaş üstü çocuk sayısının pandemi öncesi bir yıllık sürede 148 iken, pandemi dönemindeki 1 yıllık sürede 178'e yükseldiği belirtilmiştir.

Çalışmada kazaların sırasıyla en fazla salon/oturma odasında, tuvalet ya da banyoda, çocuk odasında ve mutfakta gerçekleştiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda ev kazalarının %62,5-75,8'inin salon/oturma odasında (20,23), %7,5-10,4'ünün tuvalet ya da banyoda (20,23), %7,5'inin çocuk odasında (23), %13,7-13,8'inin ise mutfakta (20,23) gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre çocuklar evin herhangi bir yerinde ev kazası geçirebilmektedir. Bu nedenle ev kazalarına yönelik tüm odalarda önlem alınmasının gerektiği ve özellikle küçük yaş grubu çocukların evin hiçbir yerinde yalnız bırakılmamaları gerektiği söylenebilir.

Çalışmada kazaların en sık oluşma nedenleri sırasıyla; düşme/kesikler, zehirlenmeler ve yanık/elektrik çarpmaları olduğu saptanmıştır. Yapılan bir çalışmada (22) pandemi döneminde ev kazaları nedeniyle acil servise getirilen çocukların sırasıyla travma, zehirlenme, yanık ve yabancı cisim nedeniyle kaza geçirdiği belirlenmiştir. Yapılan farklı çalışmalarda (20,23) kazalar arasında %55,0-65,3 düşme/kesikler, %2,2-5,0 zehirlenmeler ve %30,0-33,6 yanık/elektrik çarpmalarının olduğu görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda 0-6 yaş arası çocuk olan evlerde özellikle travmalara, zehirlenmelere ve yanık/elektrik çarpmalarına yönelik önlemlerin alınmasının çok daha fazla önemli olduğu söylenebilir.

Çalışmada ev kazalarına yönelik önlem alan, ev kazaları konusunda eğitim alan, ev kazalarını önlemek için kendini yeterli bulan ve ev kazalarına yönelik alınan önlemi yeterli bulan annelerin ilk yardım öz-yeterlik puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde evinde ilk yardım çantası/dolabı bulunan, ilk yardım eğitimi alan, ilk yardım konusunda kendini yeterli bulan, ilk yardım sertifikasına sahip olan annelerinde ilk yardım öz-yeterlik puanlarının

daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda (12,15,28) ilk yardıma yönelik eğitim alan annelerin ilk yardım düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine yapılan başka bir çalışmada (16) ev kazalarında ilk yardıma yönelik eğitim alan annelerin bilgi düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Aslan ve arkadaşlarının (15) yaptığı çalışmada; ilk yardım eğitimi alınan gerekli olduğunu düşünen ve evinde ilk yardım çantası bulunduran annelerin ilk yardım bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Başka bir çalışmada (23) ise ilk yardım eğitimi alan, evde ilk yardım çantası bulunduran annelerin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçları annelerin ilk yardım ve ev kazaları konusunda eğitim almasının bu alandaki öz yeterliliklerini ve kazalara yönelik aldıkları önlemleri artırdığını göstermesi yönünden önemlidir.

Çalışmada ev kazalarını önlemeye yönelik önlem alan, çocuğu pandemi döneminde kaza geçirmeyen, ev kazaları konusunda eğitim alan, ev kazalarını önlemek için kendini yeterli bulan ve evde ev kazalarına yönelik alınan önlemi yeterli bulan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde evde ilk yardım çantası/dolabı bulunan, ilk yardım eğitimi alan, kendini ilk yardım konusunda yeterli bulan, annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının da daha yüksek olduğu saptanmıştır. Randomize kontrollü bir çalışmada (28) ilk yardım ve kazalar konusunda eğitim verilen müdahale grubunun, eğitim sonrasında ev kazalarını önlemeye yönelik davranış puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan farklı bir çalışmada (27) çocuğu kaza geçirmeyen annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik tanılama puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ev kazalarına yönelik bilinçli olan annelerin de güvenlik önlemlerini alma düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (28). Yapılan farklı bir çalışmada (27) ev kazalarına yönelik eğitim ve önlem alan annelerin güvenlik önlemlerini almaya yönelik farkındalıklarının arttığı tespit edilmiştir. Ev kazalarını önleme konusunda verilen başarılı ve etkili eğitimler annelerin ev kazalarına karşı önlem alma konusunda farkındalığını artırmaktadır (28). İnce'nin çalışmasında (18), çocuğu ev kazası ile başvuran ebeveynlerin %86,5'inin ev kazası konusunda eğitim almadığı

ve %66,7'sinin genel olarak eğitim almak istediği belirlenmiştir. Öztürk ve arkadaşlarının (28) yaptıkları çalışmada ev kazalarında ilk yardıma yönelik eğitim alan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının arttığı görüldü de istatistiksel olarak fark olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan farklı bir çalışmada (16) ise ev kazalarında ilk yardıma yönelik eğitim alan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama puanlarının arttığı saptanmıştır. Şimdiki çalışma sonucu literatür ile paraleldir. İlk yardım konusunda farkındalığı artan annelerin güvenlik önlemlerini tanılamada daha başarılı olduğu görülmektedir.

Çalışmada ev kazaları konusunda eğitim alan annelerin çocuklarının kaza geçirme oranlarının azaldığı saptanmıştır. Yapılan bir çalışmada (9) benzer şekilde ev kazaları hakkında eğitim alan annelerin çocuklarının kaza geçirme sıklığının daha az olduğu bulunmuştur. İnce'nin çalışmasında (18), çocuğu ev kazası ile başvuran ebeveynlerin %86,5'inin ev kazası konusunda eğitim almadığı ve %66,7'sinin eğitim almak istediği belirlenmiştir. Bu sonuç küçük çocuklarda ev kazalarını önlemede annelere verilecek eğitimin değerini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Çalışmada annelerin yaşı, gelir durumu ve eğitim düzeyi arttıkça ev kazalarına yönelik önlem alma sümümları da artmaktadır. Yapılan bir çalışmada (24) tecrübesiz ve gelir durumu düşük annelerin çocuklarında ev kazalarının daha sık yaşandığı belirtilmiştir. Yine farklı bir çalışmada (15) eğitim düzeyi yüksek olan ve çalışan annelerin aldığı önlemlerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun annelerin iş yaşamında aktif olmaları, bu nedenle gelir durumlarının artması ve eğitim durumunun artmasına bağlı farkındalıklarının da artması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Çalışmaya yalnızca gönüllü olan ve elektronik-online ortamları kullanabilen annelerin katılmış olması, çalışmaya gönüllü katılan annelerin ev kazalarına yönelik daha duyarlı olma ihtimali çalışmanın sınırlılığıdır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma, küresel salgın nedeniyle "evde kalma" döneminde annelerin ev kazalarına ilişkin ilk yardım ve ev kazalarını önlemeye yönelik güvenlik önlemlerini tanılama durumlarını ortaya koyması

bakımından önemlidir. Çalışmada annelerin çoğunluğunun ev kazalarına yönelik önlem aldığı, pandemi döneminde annelerin %13,6'sının çocuklarının ev kazası geçirdiği belirlenmiştir. Çocuk sayısı az olan annelerin güvenlik önlemlerini tanılama düzeylerinin, evinin içinde merdiven bulunan annelerin ilk yardım öz-yeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmada annelerin ilk yardım ile ilgili aldıkları eğitimlerin ilk yardım öz-yeterlilik ve ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeylerini artırdığını göstermektedir. Araştırmada özellikle gelir durumu ve eğitim durumu arttıkça annelerin ilk yardım öz yeterliliklerinin ve ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılayabilme durumlarının arttığı belirlenmiştir. Önerimiz, özellikle pandemi dönemlerinde sosyal medya araçları ile annelere ilk yardım ve ev kazalarını önleme konusunda etkili ve yeterli eğitimlerin verilmesidir.

İletişim: Dr. Hemşire Dilek Şayık
E-Posta: dileksayik@hotmail.com

Kaynaklar

1. World Health Organization (WHO). Coronavirus. [cited 2020 May 05] Available from: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
2. Gudi SK, Undela K, Venkataraman R, Mateti UV, Chhabra M, Nyamagoud S, et al. Knowledge and beliefstowards universal safety precautions to flatten the curve during Novel Coronavirus Disease (Ncovid-19) pandemic among general public in India: Explorations from a national perspective. Medrxiv. 2020. doi: 10.1101/2020.03.31.20047126.
3. T.C. İçişleri Bakanlığı. Sokağa çıkma yasağı. [Erişim 08 Mayıs 2020] Erişim adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/sokaga-cikma-yasagi-bulunan-18---20-yas-arasindaki-genclerle-ilgili-istisnalar>
4. Gumusgul O, Aydoğan R. Yeni tip koronavirüs-covid 19 kaynaklı evde geçirilen boş zamanların ev içi rekreatif oyunlar ile değerlendirilmesi. Spor Eğitim Derg. 2020;4(1):107-14.
5. Balcı E, Sezer L, Durmuş H. Corona günlerinde çocuklarda ev kazaları artışı. Türkiye Çocuk Hastalıkları Derg. 2020;14:458-9.
6. Wong TW, Hung JW, Leung MW. Paediatric domestic accidents during COVID-19 pandemic in Hong Kong. Surg Pract. 2021;25:32-7.
7. Karatepe TU, Ekerbiçer, HÇ. Çocuklarda ev kazaları. Sakarya Tıp Derg. 2017;7(1):1-1. doi: 10.31832/smj.306280.
8. Ucuncu M, Toprak D. The knowledge, attitude and behavior of mothers with children aged

- 0-6 years on home accidents and preventive measures. *J Istanbul Fac Med*. 2019;82(4):219-29. doi :10.26650/IUITFD.2018.0011
9. Yılmaz Kurt F, Aytekin A. Home accidents in children aged 0-6 years. *J Health Sci Prof-Hsp*. 2015;2(1):22-32.
10. İnce T, Yalçın S, Yurdakök K. Çocukluk çağında ciddi kaza sıklığı ve risk faktörleri. *Çocuk Sag Hast Derg*. 2014;57:73-82.
11. Çınar ND, Görak G. 0-6 yaş çocuklarda annenin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çocuk Forum Derg*. 2003;6(1):22-7.
12. Wei YL, Chen LL, Li TC, Ma WF, Peng NH, Huang, LC. Self-efficacy of first aid for home accidents among parents with 0-to 4-year-old children at a metropolitan community health center in Taiwan. *Accid Anal Prev*. 2013;52:182-7. doi: 10.1016/j.aap.2012.12.002
13. Altundağ S, Turan T, Şafak M. Ev Kazalarında İlk Yardım Öz-yeterlik Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova Med J*. 2020;45(1):71-8. doi: 10.17826/cumj.625945
14. Dereli F, Turasay N, Özçelik H. Muğla İki No'lu Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan 0-6 yaş çocuğu olan annelerin ilk yardım konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *TAF Prev Med Bull*. 2010; 9(3):217-24.
15. Aslan S, Yıldırım M, Tunçdemir A, Geçkil E. 0-6 yaş çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik ilk yardım hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Adıyaman Üniv Sag Bilim Derg*. 2015;1(2):54-64.
16. Çapık C, Parlak Gürol P. Effect of education on mothers' capability of identification of safety precautions of home accidents. *Kafkas J Med Sci*. 2014;4(3): 87-94. doi: 10.5505/kjms.2014.65365
17. Tural Büyük E, Çavuşoğlu F, Teker E. Sıfır altı yaş arası çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanınması. *Düzce Üniv Sag Bilim Enst Derg*. 2015;5(3):17-22.
18. İnce, B. (2018). Çocuk acil servisine ev kazası nedeniyle başvuran 0-6 yaş grubu çocuk ebeveynlerinin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama durumlarının belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.
19. Ahmed WAM. Home accidents and associated factors among children less than five years old in Sudan: A descriptive study. *Gulf Med J*. 2016;5(1):10-5.
20. Atak N, Karaoglu L, Korkmaz Y, Usubütün S. A household survey: Unintentional injury frequency and related factors among children under five years in Malatya. *Turkish J Pediatr*. 2010;52(3):285-93.
21. Balibey M, Polat S, Ertem İ, Beyazova U, Şahin F. Çocukluk çağında ev kazalarına yol açan etmenler. *Sürekli Tıp Eğit Derg*. 2011;20(3):89-97.
22. Bressan S, Gallo E, Tirelli F, Gregori D, Da Dalt L. Lockdown: More domestic accidents than COVID-19 in children. *Arc Dis Child*. 2021;106(2):e3 doi: 10.1136/archdischild-2020-319547.
23. Şekerci E, İnal S. Hastanede yatan 0-6 yaş grubu çocukların annelerinin ev kazaları konusundaki bilgi ve uygulamalarının incelenmesi. *Sag Bilim Meslek Derg*. 2016;3(3):160-72. doi: 10.17681/hsp.57511.
24. İnanç ÇD, Baysal US, Coşgun L, Taviloğlu K, Ünüvar E. Çocukluk çağı yaralanmalarında hazırlayıcı nedenler. *Türk Pediatr Arş*. 2008;43:84-8.
25. Akça SÖ, Çankaya T, Aydın Z. 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeyleri ve annelere verilen ev kazalarına yönelik eğitimin etkisi. *Çağdaş Tıp Derg*. 2017;7(1):50-7. doi: 10.16899/gopctd.299084.
26. Tural Büyük E, Güdek Seferoğlu E. Annelerin çocuklarının ev kazaları ile ilişkili güvenlik önlemlerini tanılaması. *Samsun Sag Bilim Derg*. 2020;5(2):201-6. doi: 10.47115/jshs.793194.
27. Yıldırım N, Kubilay G. 1-4 Yaş çocuklarına yönelik ev kazalarını önleme programının etkinliği. *Hacettepe Üniv Hem Fak Derg*. 2016;3(2):1-13.
28. Oztürk C, Sari HY, Bektas M, Elcigil A. Home accidents and mothers measurements in preschool children. *Anatolian J Clin Invest*. 2010;4(1):15-21.